

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

ניהול עצמי - משליטה מרכזית לשליטה מקומית - 37972

תאריך עדכון אחרון 31-10-2022

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): אדם ניר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: adam.nir@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הביזור של מערכות חינוך הוא אחד מהנושאים העומדים במרכזם של תהליכי שינוי המתרחשים במערכת החינוך הישראלית ובמערכות חינוך נוספות בעולם. המעבר של בתי הספר למסגרת של ניהול עצמי הוא הביטוי העדכני ביותר למגמה זו. תוך הצבעה על האבחנות התיאורטיות והמעשיות הנגזרות מדפוסים שונים של התארגנות מערכתית, יעמיד הקורס לדיון מספר דילמות מרכזיות הנובעות מהמעבר מדפוס שליטה מרכזי לדפוס של שליטה מקומית. הקורס ידון בהשלכות הצפויות מתהליכים של ביזור וניהול עצמי של בתי ספר על השוויון החברתי ועל צמצום הפערים החברתיים, על תהליכי סוציאליזציה, על תהליכי פיקוח, על תהליכי הניהול של בתי הספר ועל יחסי בית ספר – קהילה. באופן מיוחד הקורס יתמקד בתהליכי הביזור המייחדים מערכות חינוך מרכזיות בשל האתגר הייחודי שמערכות אלה יוצרות לתהליכי ביזור והעצמה של צוותים חינוכיים בבתי הספר. במסגרת הדיון, ידונו הניסיונות לבזר את מערכת החינוך הישראלית והשלכותיהם על דרגות החופש של בתי ספר ורשויות מקומיות.

מטרות הקורס:

הבנה של משמעויות של דפוס שליטה במערכת והשלכותיהם להתנהגות ארגונית

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

הכרה של הספרות המחקרית והתיאורטית העוסקת בשליטה.
הבנת ההשלכות הנובעות מתנאי שליטה שונים על התנהגות אישית וארגונית

דרישות נוכחות (%) :

סטודנטים מצופה להגיע ולהשתתף
בשיעורים

ההרצאות יוקלטו אך הרשאה להכנס לקישור של הקלטות תינתן באישור מיוחד

שיטת ההוראה בקורס: הוראה פרונטלית

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

סמכות וכוח במערכות ארגוניות פורמליות
מה בין מרכז לביזור? ההגיונות של הביזור
מהו ניהול עצמי?

היסטוריה של תהליכי ביזור בישראל

ניהול עצמי במערכת החינוך הישראלית: עקרונות, דרכי ושיטות פעולה.

ביזור הניהול בבית ספר בניהול עצמי:

משאבים ערכים לאומיים, סוציאליזציה ושוויון

חומר חובה לקריאה:

פרנץ' ג. ריוון, ב. - הבסיסים לכוח חברתי. בתוך קרטריט & זנדר, דינאמיקה קבוצתית, כרך ב', ע' 761-778

Dunlap, D.M., & Goldman, P. (1991). Rethinking power in schools. *Educational Administration Quarterly*, 27 (1), pp. 5-29.

Weick, K.E., (1976). *Educational organizations as loosely coupled systems*, *Administrative Science Quarterly*, 21, 1-19.

Brown, D. (1990). *Decentralization and school based management*. London: Falmer pp. 129-200.

----- (1991) *Decentralization*. California: Corwin.

Bray, M. (1985) - *Education and decentralization in less developed countries: a comment on general trends, issues and problems, with particular reference to Papua New Guinea*, *Comparative Education*, 21 (2), 183-197.

Weiler, H.N. (1990). *Comparative perspectives on educational decentralization: an exercise in contradiction?* *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 12 (4): 433-448.

Wohlstetter, P., & Odden, A. (1992). *Rethinking school based management policy and research*. *Educational Administration Quarterly*, 28, 529-49.

Vollansky, A. & Bar-Elli, D. (1995) - *Moving toward equitable school-based management*, *Educational Management*, 53 (4), 60-62.

David, J. L. (1989). *Synthesis of research on school-based management*. *Educational Leadership*, 46 (8), 45-53.

Robertson, P. J., & Briggs, K. L. (1998). *Improving schools through school based management: An examination of the process of change*. *School Effectiveness and School Improvement*, 9 (1), 28-57.

Sackney, L. E., & Dibski, D. J. (1994). *School-based management: A critical perspective*. *Educational Management and Administration*, 22 (2), 104-12.

-
- ניר, א. & פירו, פ. (2007). ניהול עצמי של בתי ספר: מרעיון למעשה. מכון הנרייטה סאלד, ירושלים.
- ענבר, ד. (1987). התיתכן אוטונומיה במערכת חינוך ריכוזית? בתוך: י. פרידמן (עורך), אוטונומיה בחינוך – מסגרות מושגיות ותהליכי ביצוע, מכון סאלד, ירושלים.
- גרין, ר. דנילוב, י. (1994) - אוטונומיה בחינוך: מניסוי לישום. בתוך: ר. שפירא, ר. גרין, י. דנילוב - אוטונומיה בית ספרית - הישום ולקחו. המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך והתרבות והספורט, ירושלים.
- אלבוים-דרור, ר. (1989), "קביעת מדיניות החינוך בישראל", בתוך: פור, ד. , שפירא, ר. , חן מ., קשתי י. , דאנילוב י. , (עורכים) "תכנון מדיניות החינוך", משרד החינוך ואוניברסיטת ת"א, ע' 116-35.
- ניהול עצמי במערכת החינוך הישראלית: עקרונות, דרכי ושיטות פעולה
מדינת ישראל, משרד החינוך והתרבות והספורט (1993) - המלצות ועדת ההיגוי לבתי הספר בניהול עצמי - דו"ח ביניים, טיוטא 2.
- ניר, א. (2001). היבטים התפתחותיים של בתי ספר בניהול עצמי. המכון לחקר הטיפול בחינוך, בית הספר לחינוך האוניברסיטה העברית בירושלים.
- Conley, S. (1991). Review of research on teacher participation in school decision-making. *Review of Research in Education*, 17, 225-226.
- משאבים ערכים לאומיים, סוציאליזציה ושוויון: ניהול תקציב; גיוס משאבים ופיתוח בית ספר; איגום משאבים; שוויון בין בתי ספר/בתוך בית ספר/בין רשויות מקומיות
- Calvert, J. (1990). The dangers of school-based budgeting. *Our Schools Our Selves*, 1 (2), 29-45.
- Blumberg, A. (1985). *The school superintendent: Living with conflict*. New York: Teachers College Press.
- Crowson, R.L. (1987). The local school district superintendency: A puzzling administrative role. *Educational Administration Quarterly*, 23 (3): 49-69.
- Cuban, L. (1985). Conflict and leadership in the superintendency, *Phi Delta Kappan*, 67, 28-30.
- Hallinger, P., & Edwards, M. A. (1992). The paradox of superintendent leadership in school restructuring. *School Effectiveness and School Improvement*, 3 (2), 131-149.
- Mayo, R. (1999). From outside in: Additional conflict for the public school superintendent. *Journal of School Leadership*, 9, 160-179.
- Murphy, J.T. (1991). Superintendents as saviors: From the terminator to pogo, *Phi Delta Kappan*, 72, (7), 507-513.

יחסי הורים - בית ספר בניהול עצמי
 שפירא, ר. גולדרינג, א. (1990), "מעורבות הורים בבתי ספר ייחודיים", תל אביב, אוניברסיטת תל אביב.
 גיבתון ד., זילברשטיין מ. (1989), "מעורבות הורים בתוכנית הלימודים בבית הספר". בתוך: שטיין י. (עורך), "ספר יצחק - מאמרים ודברי הגות בנושאי חינוך", תל-אביב, משרד החינוך.
 גולדרינג א., (1990), "בעיית יחסי הגומלין בין ההורים ובין מערכת החינוך - היבטים ארגוניים", שנתון פסיכולוגיה ויעוץ בחינוך, ע' 144-158.

נוי ב. (1992), "עקרונות יסוד בתהליך שיתוף הורים בבית הספר", עיונים בחינוך, 57-58, ע' 209-218.
 Brown, F. & Hunter, R.C. (1998) School-Based management: Involving minority parents in shared decision making, *Urban Education*, 33, (1), 95-122.
 Goldring, E. (1986) "The school community: its effects on principals' perception of parents", *Educational Administration Quarterly*, 22 (2), 115-132.

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
 מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
 הרצאה 0 %
 השתתפות 0 %
 הגשת עבודה 100 %
 הגשת תרגילים 0 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 0 %
 בחנים 0 %
 אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

מטלת סיום: הלומדים בקורס יתבקשו להגיש בסופו רפרט. הרפרט אמור להציג טענה מקורית בעלת אופי מחקרי העוסקת בשליטה בחינוך ברמת המיקרו או המאקרו, ולהציע תשתית מהספרות התומכת בטענה המוצעת. פרטים נוספים ינתנו בהמשך הקורס.